

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

Izpitna pola 1

Obča zgodovina

Ponedeljek, 7. junij 2010 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začinjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 3 prazne.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

RAZSVETLJENSTVO IN FRANCOŠKA REVOLUCIJA

1. Po koncu srednjega veka se je v Evropi začelo novo kulturno in duhovno gibanje razsvetljenstvo. V katerem stoletju se je razširilo razsvetljenstvo? Obkrožite pravilni odgovor.

(1 točka)

- A 16. stoletje.
- B 19. stoletje.
- C 18. stoletje.

2. Razsvetljenci so imeli nove predstave o družbi. Med drugim so zagovarjali enakost pred zakonom in versko strpnost. Pojasnite pojma, ki sta značilna za razsvetljenstvo.

(2 točki)

ENAKOST PRED ZAKONOM

VERSKA STRPNOST

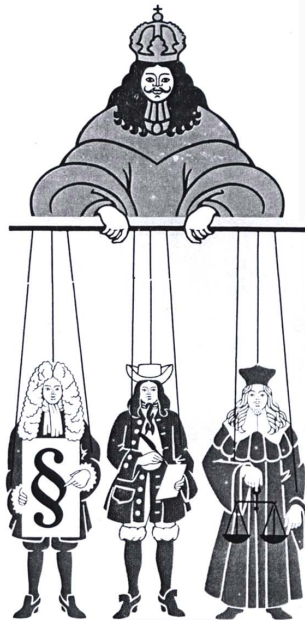
3. Med najbolj znane razsvetljence je sodil Jean Jacques Rousseau. Imenujte naslov njegovega najpomembnejšega dela. Katera je najpomembnejša ideja (zamisli), ki jo je predstavil v tem delu?

(2 točki)

4. Pomemben razsvetljenski filozof je bil tudi Charles de Montesquieu. Napisal je knjigo, v kateri je zagovarjal tezo o delitvi oblasti.
Na katere tri veje bi, po njegovem mnenju, morali deliti oblast, da bi bila demokratična?
Kako se imenuje njegovo delo, v katerem je predlagal tako delitev oblasti?

(2 točki)

Slika 1

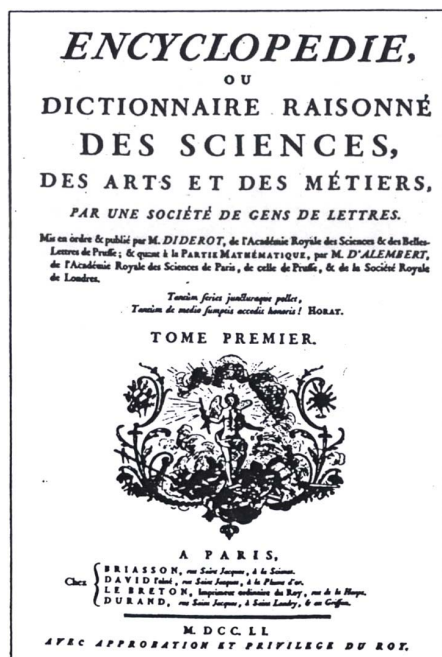

(Vir: Zeiten, Menschen, Kulturen 4, Gegenreformation, Absolutismus, Aufklaerung. Kanton Züürich 1980. Str. 128)

5. Razsvetljenci so izdali tudi Enciklopedijo. Pojasnite, s kakšnim namenom so jo izdali.
Navedite priimek enega urednika Enciklopedije.

(2 točki)

Slika 2: Naslovna stran Enciklopedije

(Vir: Grobelnik, I., in Voje, I., 1990: Zgodovina 2, str. 146. DZS: Ljubljana)

6. V času razsvetljenstva se je razvila tudi nova ekonomska teorija, imenovana fiziokratizem. Kateri družbeni sloj naj bi bil po mnenju fiziokratov najproduktivnejši del družbe? Kako naj bi država pomagala temu delu družbe, da bi lažje živel? Iz spodnjega besedila razberite kaj je po mnenju fiziokratov tisto, kar državi prinaša dohodke?
(3 točke)

Če razmislimo o načinih, kako doseči bogastvo, pridemo do spoznanja, da so le plodovi zemlje tisti, ki se nenehno na novo ustvarjajo, kajti prvotne potrebe so vedno enake. Le zemlja sama je resnično bogastvo, njena letna obnova prinaša državi redne dohodke ...

(Vir: Grobelnik, I., in Voje, I., 1990: Zgodovina 2, str. 148. DZS. Ljubljana)

7. Pred fiziokratizmom je obstajala ekonomska teorija, imenovana merkantilizem. Pojasnite, zakaj se je ta teorija imenovala merkantilizem. Opišite dva ukrepa, s katerima so države podpirale merkantilistično politiko.
(3 točke)

8. Razsvetljenske ideje so vplivale tudi na vladarje tistega časa. Mnogi med njimi so sprejeli nekatere zahteve razsvetljenih filozofov in jih poskušali uvajati v reformah, ki so jih izvajali v svojih državah.
Imenujte vladarja, ki sta v Prusiji in Rusiji izvajala razsvetljenske reforme.
Razložite, s kakšnim namenom razsvetljeni vladarji izvajajo reforme.

(2 točki)

9. Razsvetljenske reforme so izvajali tudi v habsburški monarhiji. Izvajala sta jih razsvetljena vladarja Marija Terezija in Jožef II.
Naštejte in opišite tri spremembe, ki sta jih uvedla v kmetijstvu.

(3 točke)

10. V dobi razsvetljenstva je hitro napredovala tudi znanost in pojavili so se novi izumi. Povežite spodnja stolpca tako, da v prazen prostor pred imeni v desnem stolpcu vpišete ustrezno črko iz levega stolpca.

(3 točke)

A kemija	_____	Carl Linne
B stopinja	_____	Mihail V. Lomonosov
C parni stroj	_____	Alessandro Volta
D galvanski tok	_____	Luigi Galvani
E razporeditev živih bitij	_____	James Watt
F električni tok	_____	Anders Celsius

11. Pred revolucijo je bila francoska družba razdeljena na tri stanove.
V obliki krajšega razmišljanja rešite naslednje naloge:
Naštete, iz katerih treh stanov je bila sestavljena francoska družba in kdo je predstavljal posamezen stan.
Na kratko opišite po dve značilnosti vsakega stanu.
Odgovorite, zakaj državnih stanov pred revolucijo niso sklicali že 175 let.

(5 točk)

Slika 3: Karikatura treh stanov

(Vir: Grobelnik I., Voje I., 1990: Zgodovina 2, str. 162. DZS. Ljubljana)

12. Pred izbruhom revolucije se je Francija znašla v resni krizi.
Naštejte tri razloge za vsesplošno krizo v Franciji pred izbruhom revolucije.

(3 točke)

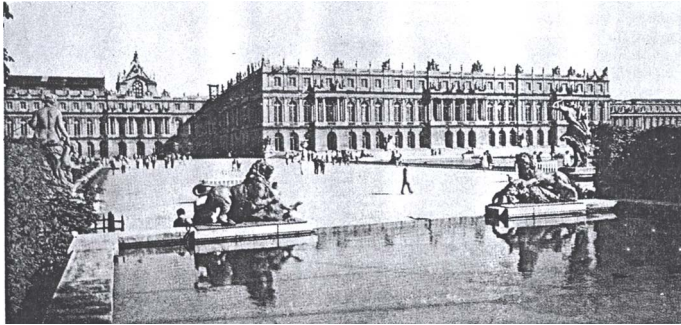
13. Različni finančni ministri so kralju predlagali, naj začne voditi drugačno finančno politiko.
Imenujte enega finančnega ministra, ki je pred revolucijo svetoval francoskemu kralju.
Kaj so finančni ministri predlagali za izhod iz slabega finančnega stanja?
Razložite, zakaj njihovih priporočil na dvoru ne upoštevajo.

(3 točke)

14. V brezizhodnem položaju je kralj sklical zasedanje generalnih državnih stanov. Kje so generalni državni stanovi po izvolitvi zasedali?

(1 točka)

Slika 4

(Vir: Grobelnik, I., in Voje, I., 1990: Zgodovina 2, str. 136. DZS. Ljubljana)

15. Po začetku zasedanja je med predstavniki stanov izbruhnil prepir o načinu glasovanju na zasedanju. Kakšen način odločanja so zahtevali predstavniki tretjega stanu in kakšen način odločanja so predlagali predstavniki drugih dveh stanov?

(2 točki)

16. Zaradi nezadovoljstva je izbruhnila revolucija. S katerim dogodkom in kdaj (datum) se je v Parizu začela revolucija?

(2 točki)

17. Da bi pomirili prebivalstvo na podeželju, je narodna skupščina na nočni seji s 4. na 5. avgust 1789 sprejela več sklepov. Preberite spodaj navedeni sklep s tega zasedanja. Kaj je določal navedeni sklep?

(1 točka)

Proti odškodnini v denarju se odpravijo vse fevdalne pravice po občinah na osnovi pravično ocenjene vrednosti, skladno z letnim dohodkom, pri tem se vzamejo za osnovo dohodki zadnjih 10 let.

(Vir: Grobelnik, I., in Voje, I., 1990: Zgodovina 2, str. 166. DZS. Ljubljana)

18. Dne 26. avgusta 1789 je narodna skupščina razglasila deklaracijo o pravicah človeka in državljana.

Preberite tretji člen in odgovorite:

Kdo je po razglasitvi deklaracije postal najvišji suveren v Franciji?

Kdo je take ideje zagovarjal v Franciji že pred začetkom revolucije?

(2 točki)

3. člen

Načelo vse suverenosti izvira predvsem iz naroda. Nobeno telo, noben posameznik ne mora izvrševati oblasti, ki ne izhaja iz naroda.

(Vir: Grobelnik, I., in Voje, I., 1990: Zgodovina 2, str. 167. DZS. Ljubljana)

19. Septembra leta 1791 so v Franciji sprejeli novo ustavo. Kakšno obliko vladavine je s to ustavo dobila Francija? Kako je ta ustava omejila oblast kralja?

(2 točki)

V Franciji je najvišja avtoriteta zakon; kralj vlada le z zakonom in lahko pokorščino zahteva le na podlagi zakonov.

(Vir: Hozjan, A., in Potočnik, D., 2000: Zgodovina 2, str. 304. DZS. Ljubljana)

20. Revolucija se je vedno bolj zaostrovala. Povežite imena in pojme v levem stolpcu z njihovimi opisi v desnem stolpcu tako, da v prazen prostor vpišete pravilno črko.

(3 točke)

A Vendee	_____	Rojen v Švici, zdravnik, v Parizu izdaja najbolj priljubljeni revolucionarni časnik Prijatelj ljudstva; ima odločilno vlogo pri odstranitvi žironde; fanatična mladenka ga je zabodla, ko je ležal v kadi.
B Jean Paul Marat	_____	Naprava za usmrnitev z obglavljenjem med francosko revolucijo.
C žirondisti	_____	Pokrajina, v kateri je leta 1793 prišlo do rojalistične vstaje proti revolucionarni oblasti, pri čemer so plemiči pridobili kmete za upor proti republiki.
D Georges Jacques Danton	_____	Zastopniki srednjega, zmernejšega meščanstva v jakobinskem klubu, ki se pozneje odcepijo od jakobincev. Njihovi voditelji večinoma prihajajo iz pokrajine Gironde.
E montanarji	_____	Zastopniki levega radikalnega krila jakobinskega kluba. Predstavljali so malomeščanstvo, delavce in kmete. Znani po svojih radikalnih stališčih.
F giljotina	_____	Pravnik, eden najboljših govornikov francoske revolucije, ustanovitelj kluba kordeljerov, nekaj časa pravosodni minister, ko nastopi proti pretiranemu nasilju, ga na Robespierrovo pobudo obsodijo na smrt.

21. Pomembna osebnost v revoluciji je bil tudi kralj, ki se z revolucijo ni strinjal. Pojasnite, kako se je kralj poskušal izogniti nadzoru ljudstva in novi revolucionarni oblasti. Kaj se je na koncu zgodilo s kraljem?

(2 točki)

22. Leta 1793 so oblast v Franciji prevzeli radikalni politiki in uvedli jakobinsko diktaturo. Navedite razlog, ki je prispeval, da so jakobinci v Franciji uvedli diktaturo. Kateri odbor je vodil diktaturo in kdo ga je vodil? Navedite dve spremembi, ki ju je uvedla oblast med diktaturo.

(4 točke)

23. Z usmrčitvijo Robespiera se je končalo obdobje jakobinske diktature.
Kako se imenuje nova oblika vladanja, ki so jo uvedli po koncu jakobinske diktature?
(1 točka)
24. Leta 1799 je Napoleon z državnim udarom prevzel oblast v državi. Izdal je tudi nov zakonik.
Kako se je imenoval novi zakonik?
Katere pridobitve revolucije, navedite dve, je uzakonil v njem?
(3 točke)
25. Razvrstite v pravilno časovno zaporedje naslednje odgovore tako, da na črtico pred dogodkom
vpišete ustrezno letnico: 1789, 1793, 1794, 1799, 1804, 1815.
(3 točke)
- _____ Napoleon razglašen za cesarja
  - _____ bitka pri Waterlooju
  - _____ uvedba konzulata
  - _____ usmrčitev kralja
  - _____ smrt Robespiera
  - _____ napad na Bastiljo

Prazna stran

Prazna stran